

Adolescència.Trencar la incomunicació

XXVI Seminari interdisciplinari

Barcelona, 26 de novembre 2007

«L'adolescència: un temps per viure en risc»

Jaume Funes i Artiaga

Psicòleg, educador especialista en adolescents

El psicòleg Jaume Funes va començar la seva reflexió agraïnt la invitació a l'Àmbit Maria Corral i a les seves predecessores per canviar la imatge negativa que habitualment es té dels adolescents.

Després, va situar la seva reflexió en el context del que s'ha definit com una societat de risc, en oposició a una societat de seguretat. Així mateix, com a punt de partida va assenyalar alguns aspectes dels adolescents a considerar, com la diversitat entre ells (només comparteixen el tenir determinada edat) i les grans diferències que hi ha entre adolescents homes i adolescents dones, i la gestió del risc i els sentiments entre ells. Enfrontar l'adolescència des del món adult com un problema pot ser un problema de mirades problematitzadores del món adolescent. Davant d'això, no queda més remei que descobrir quins són els seus arguments i considerar que ser adolescent avui és una condició de risc perquè vivim en una societat de risc, en un context divers.

Jaume Funes va dividir la seva ponència en tres parts: en la primera va explicar perquè la seva és una reflexió des de la pretensió educativa; en la segona, va tractar el tema del risc; i finalment va aportar alguns suggeriments. Va dir que la pretensió educativa parteix de l'interès per influir en la vida dels adolescents, acceptant que és una etapa molt diferent d'altres anteriors, per a intentar modificar les situacions de risc i influir perquè tinguin la capacitat de gestionar els riscos.

Respecte del risc, Funes va explicar quines són les situacions de risc i l'atractiu que aquest té.

Durant l'adolescència totes les seguretats anteriors entren en crisi i de moment les referències no serveixen, encara que de forma temporal. També és una etapa crítica en un sentit circumstancial, ja que de vegades el que passa és producte d'una concentració d'estímuls i oportunitats, una concentració de coses "negatives". En aquest context, les fragilitats i oportunitats que defineixen les situacions de risc són:

1) Associades a la condició adolescent:

Inestabilitat evolutiva: no sap a què atènyer-se, no sap si el que li passa és normal o no, de sobte descobreix els sentiments desbordants. És una etapa crítica i reapareixen tots els problemes de les etapes anteriors.

Inestabilitat vital: ja que es donen dues crisis, l'argumental, perquè el món ja no és estable i cal descobrir altres raons, i la inadequació de la moderació reflexiva, és a dir, actuen, no pensen, no té cap sentit la planificació.

2) Contextuals

Algunes d'aquestes fragilitats són contextuals, és a dir, que depenen de les circumstàncies, tals com entorns empobrits, contextos limitadors, amb nens iguals a ells i sense diversitat, abandó adult, bagatge infantil problematitzat, o experiències vitals negatives.

3) Socials o del moment adolescent present

Aquestes fragilitats tenen a veure amb ser adolescent avui, el desconcert dels adults, la dificultat d'ubicació entre un adolescent i els seus adults o l'entorn en el qual estan. A això se sumen canvis en els contextos de construcció: ser joves avui és una construcció d'experiències associades a l'oci, a les relacions amb els iguals, no és una construcció a partir de les relacions del treball, com era abans. Per això es parla de revolucions circadianes o del rellotge, canvi d'horaris i en els cicles vitals.

Respecte dels atractius del risc, el psicòleg va explicar que per definició l'adolescència actual majoritàriament ho busca, i que per tant el tema on s'ha de concentrar l'atenció és en la dosi del risc i en la proporció dels danys: ja que no es pot eliminar el risc, com adults, cal intentar almenys reduir els danys. Per a això és important saber que existeixen tres possibles raons per les quals els adolescents poden buscar el risc: per la sorpresa total, per tenir expectatives diverses dintre d'un ordre conegut, o per sortir de la normalitat.

Un adolescent és "un explorador reprimat" en recerca d'una realitat diferent a la de la infància i més diferents als de la seva realitat anterior. Els atractius del risc poden

ser generals o singulars. Els generals es refereixen a que, per definició, la condició d'adolescent està vinculada al risc, o a ritus de transició, com poden ser l'ús del cannabis o el «botellón». Els singulars, estan associats a què és el que els adults consideren com a conductes arriscades, així com per la singularitat de la relació adult adolescent.

Davant la descripció del panorama adolescent en la societat de risc, Jaume Funes proposa com alternativa de resposta gestionar els atractius del risc:

- 1.- Una vegada detectats els riscos, buscar reduir els danys depèn dels adults.
- 2.- Prevenir experimentant: és inevitable que els adolescents experimentin algunes coses, cal ajudar-los perquè aprenguin de l'experiència.
- 3.- Discutir primer sobre allò que veuen com positiu: que aprenguin a raonar per què sí, o per què no.
- 4.- Preparar arguments.
- 5.- L'exercici de la presa de decisions, responsabilitzar-los de manera que desenvolupin processos d'autonomia. Ajudar-los a pensar, raonar, decidir, equivocar-se i aprendre de les equivocacions amb un adult al seu costat.

Resum de les ponències realitzat per l'equip de redacció de l'Àmbit Maria Corral